

Hemşirelik Öğrencilerinin Kendi Kendine Öğrenmeye Hazıroluş Düzeyleri

Self-Directed Learning Readiness Levels of Nursing Students

(Araştırma)

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi (2014) 13–25

Şenay SARMASOĞLU*, Selma GÖRGÜLÜ**

* Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ankara, Türkiye

** Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Mağusa, Kuzey Kıbrıs TC

* 24th International Self-Directed Learning Symposium, 2010'da sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Geliş Tarihi: 11 Temmuz 2014

Kabul Tarihi: 23 Ekim 2014

ÖZ

Amaç: Araştırma, hemşirelik öğrencilerinin kendi kendine öğrenmeye hazıroluş düzeylerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma 2008–2009 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar Dönemi'nde Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde temel meslek derslerine kayıtlı 256 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veriler Tanıtıcı Özellikler Formu ve Kendi Kendine Öğrenmeye Hazıroluş Ölçeğini kullanılarak toplanmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde Ki-kare ve Fisher kesin Ki-kare önemlilik testleri, aritmetik ortalama, ortanca ve yüzdelik hesapları kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin % 76.6' sının ölçek toplam puanları kendi kendine öğrenmeye hazıroluş düzeyi için kesim puanı olarak kabul edilen 150 puanın üzerinde ve puan ortalamalarının da 160.7 ± 21.4 olduğu saptanmıştır. Araştırmamızda öğrencilerin yaş gruplarına ve öğrenim gördüğü sınıflara göre Kendi Kendine Öğrenmeye Hazıroluş ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Ancak öğrencilerin eğitim yaşamları (mezuniyet derecesi ve akademik ortalama, mesleği seçme nedenlerinin) ve kendilerini geliştirme davranışlarının (lisansüstü eğitim yapmak isteme ve kitap okuma alışkanlığı) kendi kendine öğrenmeye hazıroluş düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılığa yol açtığı görülmüştür.

Sonuç: Hemşirelik lisans eğitim programında, öğrencilerin kendilerini geliştirme davranışlarını destekleyici öğretim yöntemlerinin (Örn. vaka çalışması, vb.) kullanımına ağırlık verilmeli, öğrencilerin kendi kendine öğrenme becerilerini kullanabilecekleri öğrenim yaşantıları düzenlenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Kendi kendine öğrenme, hemşirelik eğitimi, hemşirelik öğrencisi, öğrenme

ABSTRACT

Aim: This descriptive study conducted to determine self-directed learning readiness levels of nursing students.

Material and Method: Study was carried out with 256 nursing students enrolled in theoretical courses of nursing, during the 2008-2009 spring semester at Hacettepe University Faculty of Health Sciences Nursing Department. Data were collected by using Demographic information sheet and Self-directed Learning Readiness Scale. Chi square, Fisher Exact Chi square, Mean, Median and Percentages, were used for data analysis.

Results: According to the findings, 76.6% of the students' Self-directed Learning Readiness Levels total scores' mean was found as 160.7 ± 21.4 above 150 cut-off point. There was no statistical difference between Self-directed Learning Readiness average scores and students' age and educational level. However, statistically significant differences were found between the self-directed readiness level scores and students' educational status (high school graduation average and academic performance, reasons for choosing nursing as career) as well as their self-development behaviors (e.g. desire to continue with postgraduate study and reading habits).

Conclusion: Nursing baccalaureate programs should include teaching methods (e.g. case study, etc.) that support self-development behaviors and self-directed learning experiences of students.

Key Words: *Self-directed learning, nursing education, nursing students, learning*

Giriş

Öğrenmenin artık eğitim kurumları ile sınırlı olmadığı günümüz toplumlarında, bireylerin ve toplumların gereksinimleri yeniden sorgulanmış ve toplumda bilgiye ulaşabilen, ulaştığı bilgiyi kendi yapısına uydurabilen, buna yenilerini katabilen ve bilgilerini yayabilen bireylere gereksinim olduğu belirlenmiştir. Başka bir deyişle, günümüzde “kendini geliştirme” ve “yaşam boyu öğrenme” becerilerine sahip olan bireyler, bu hızlı değişime ayak uydurup, toplumun gereksinimlerini karşılayabilecek niteliklere sahip olacaklardır^{1,2,3}.

Hemşireler sağlık alanının hızla değişen sosyal, teknolojik ve medikal gelişmeleri ile baş etmek zorunda oldukları kompleks sağlık bakımı alanlarında çalışmaktadırlar^{4,5}. Günümüz sağlık sistemi bu değişimlere ayak uydurabilen ve mücadele edebilen, kaliteli bakım veren hemşirelere gereksinim duymaktadır⁶. Bu durum üniversite düzeyinde verilen temel hemşirelik eğitiminin toplumun değişen sağlık gereksinimlerine yanıt verebilen, sorun çözebilen, bilgiyi arayan, iletişim becerilerini kullanabilen hemşireler yetiştirmeye odaklanmasını zorunlu kılmaktadır^{6,7,8}. Günümüzde hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin hızla değişen bilgiyi takip edebilmeleri ve dolayısıyla yaşam boyu öğrenme sürecine dahil olabilmeleri için sahip olmaları gereken en önemli beceri “kendi kendine öğrenme”dir (KKÖ)^{1,8-11}. KKÖ, eğitici merkezli öğrenmenin tersine, öğrencinin neyi, nerede, ne zaman ve nasıl öğreneceğine kendisinin karar verdiği bir yaklaşımdır^{5,12}. O’Shea’nın⁵ belirttiğine göre eğitim modelinin öncülerinden Knowles KKÖ’yi, “inisiatifin bireyde olduğu, bireyin öğrenme gereksinimlerini, amaçlarını ve öğrenme kaynaklarını başkalarının yardımıyla ya da yardımı olmadan belirlediği, öğrenme stratejilerini seçtiği ve öğrenme sonuçlarını değerlendirdiği bir süreç” olarak tanımlamaktadır.

KKÖ'nin yararları ile ilgili yapılan çalışmalarda, KKÖ'nin bireyde öğrenme kontrolünü ve bağımsızlığını sağladığı vurgulanmakta; öğrenciye seçenekler sunma, kendine güven, bağımsızlık, motivasyon ve yaşam boyu öğrenme becerileri kazandırma gibi pek çok olumlu etkisi olduğu belirtilmektedir^{5,13,14}. KKÖ, öğrenciye öğrenme sürecinde birinci derecede sorumluluk üstlenme ve kendi öğrenmesini değerlendirme olanağı sunar¹⁵. Bunların yanında KKÖ ortamında öğrencilerin; eğitime katılma, planlama, detayları fark etme, grupla tartışabilme, empati yapabilme, grup organizasyonu ve sosyal değerlere saygılı olma gibi konularda ilerlemeler gösterdiği saptanmıştır^{16,17}.

KKÖ sürecinde öğrencinin bağımsızlığı ön planda olmasına karşın, öğrenme sürecinin doğru yönlendirilmesinde eğitici ve öğrenci arasında destekleyici ve güvene dayalı iletişim kurulmalıdır^{9,11,14}. Yapılan çalışmalarda^{5,9,14} öğrencilerin büyük çoğunluğunun KKÖ kavramı ve kapsamı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları, bu nedenle, KKÖ sürecinde anksiyete, korku ve güvensizlik yaşadıkları, eğiticiler tarafından desteklenmeleri ve doğru yönlendirmeleri durumunda ise kendi kendine öğrenmeye uyum sürecinde daha başarılı oldukları belirtilmiştir.

Gözlemlerimize göre; hemşirelik lisans eğitiminde bazı öğrenciler bilgiyi arama ve doğru bilgiye ulaşabilme, kendi öğrenmesini planlama ve zamanı etkin kullanma konularında problemler yaşamaktadır. Bu problemler öğrencilerin, KKÖ rolüne uyum sürecinde zorluk yaşamasına ve kendilerinden beklenen performansın gerisinde kalmasına yol açmaktadır. Diğer taraftan ülkemizde hemşirelik öğrencilerinin Kendi Kendine Öğrenmeye Hazırlık (KKÖH) düzeylerine ilişkin sınırlı sayıda literatüre^{7,18,19} ulaşılabilmektedir. Günümüz toplumlarının gereksinim duyduğu bireyi yetiştirebilmek için, öğrencilerinin kendi kendine öğrenme sorumluluğunu almaya ne kadar hazır olduklarının eğiticiler ve öğrenciler tarafından bilinmesi büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerin bu konuda bilgi sahibi olmaları; KKÖ kavramını daha kapsamlı biçimde anlamalarına ve kavramla ilgili bir öngörü oluşmasına olanak sağlayacak ve aynı zamanda öğrencinin kendi öğrenme gereksinimleri ile stratejilerini belirlemesine yardımcı olacaktır^{9,20}. Diğer taraftan öğrencilerin KKÖH düzeylerinin belirlenmesi eğitimciler açısından da son derece önemlidir. Eğitimcilerin bu konu hakkında bilgi sahibi olmaları, öğrencilerinin sahip oldukları yetenek, beceri ve özellikler doğrultusunda eğitim hedefleri ve başarılı öğretim yaşantıları geliştirebilmelerine olanak sağlayacaktır. Bunun yanında eğitimciler her bir öğrencinin bireysel öğrenme ihtiyacını değerlendirerek KKÖ düzeylerinin geliştirilmesine destek olma fırsatı yaratabileceklerdir^{13,21-23}.

Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin KKÖH düzeyinin belirlenmesinin, eğitimcilerin öğrencilere KKÖ sürecini kavramaları ve bu süreci uygulamalarında yardımcı olabilmeleri, verecekleri eğitimin hedeflerini ve içeriğini öğrencilerin yeterlilikleri doğrultusunda belirleyebilmeleri ve uygun öğretim yöntemlerini seçebilmelerinde yol gösterici olacağı düşünülerek yapılmıştır.

Araştırmanın amacı ve araştırma soruları

Araştırma, hemşirelik öğrencilerinin KKÖH düzeylerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmada;

1. Hemşirelik öğrencilerinin KKÖH düzeyleri nedir?

2. Belirlenen bağımsız değişkenlere göre, öğrencilerin KKÖH düzeyleri arasında fark var mıdır? sorularına yanıt aranmıştır.

Gereç ve Yöntem

Evren ve Çalışma Örnekleme

Araştırmanın evrenini 2008–2009 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar Dönemi’nde Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü’nde temel meslek derslerine kayıtlı 383 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada örneklem seçimi yapılmamış, araştırmacı tarafından bilgilendirildikten sonra kendi isteği ile araştırmaya katılmayı kabul eden ve Kendi Kendine Öğrenmeye Hazıroluş Ölçeğini tam olarak yanıtlayan 256 öğrenci araştırma kapsamına dahil edilmiştir (yanıtlanma oranı %76.1).

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler Öğrenci Tanıtıcı Özellikler Formu ve Kendi Kendine Öğrenmeye Hazıroluş Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Tanıtıcı Özellikler Formu, öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır ve 15 kapalı uçlu, 9 açık uçlu olmak üzere toplam 24 soru içermektedir. Tanıtıcı Özellikler Formu’nda yer alan hemşirelik mesleğini seçmelerinde etkili olan nedenler, gün içerisinde en yoğun hissettikleri duygu durumu, kendilerini tanımlayan olumlu ve olumsuz kişilik özellikleri ve bilgisayarı hangi amaçlarla kullandıkları gibi açık uçlu soruları öğrencilerin kendi ifadeleri ile yanıtlamaları istenmiştir.

Kendi Kendine Öğrenmeye Hazıroluş Ölçeği, Fisher ve arkadaşları²¹ tarafından 2001 yılında geliştirilmiş ve 2004 yılında Kocaman ve arkadaşları¹⁸ tarafından Türkiye’de geçerlik ve güvenirlik çalışması gerçekleştirilmiştir. KKÖH Ölçeği, 40 maddeli ve 5’li likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin toplam puanı en düşük 40, en yüksek ise 200 puandır. Kendi kendine öğrenmeye hazıroluşluk düzeyi için ölçeğin kesim puanı olarak 150 toplam puanın kullanılması önerilmektedir. Toplam puan arttıkça, öğrencinin kendi kendine öğrenme becerisinin de arttığı kabul edilmektedir. Ölçek “kendini yönetme (en düşük puan 13, en yüksek 65 puan)”, “öğrenmeye isteklilik (en düşük puan 12, en yüksek 60 puan)” ve “kendini kontrol etme (en düşük puan 15, en yüksek 75 puan)” başlıkları altında üç alt ölçekten oluşmaktadır.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın uygulanması için öncelikle temel meslek derslerinin sorumlu öğretim elemanlarından randevu alınarak araştırmanın amacı, uygulanma şekli ve tahmini uygulama süresi ile ilgili bilgi verilmiştir. Araştırmacı ve sorumlu öğretim elemanı araştırmanın uygulanacağı tarih ve saatleri sınav günü olmaması koşulu ile temel meslek derslerin sonrasında yapılmasına birlikte karar vermiştir.

Araştırmada veriler 08.05.2009- 15.05.2009 tarihleri arasında, planlanan saatlerde ve temel meslek derslerinin işlendiği dersliklerde toplanmıştır. Öğrenciler araştırmacı

tarafından bilgilendirilmiş ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden aydınlatılmış yazılı onam formu aldıktan sonra veri toplama formları dağıtılmıştır. Öğrencilerin veri toplama araçlarını yanıtlamaları yaklaşık 25 dakika sürmüştür, araştırmacı bu süre boyunca öğrencilerin ulaşabilecekleri ve soru sorabilecekleri bir şekilde dersliklerde bulunmuştur. Tanıtıcı Özellikler Formu ile Kendi Kendine Öğrenmeye Hazırlık Ölçeği aynı oturumda geri alınmış böylece uygulama her sınıf için tek oturumda gerçekleşmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu

- Araştırmada Kendi Kendine Öğrenmeye Hazırlık Ölçeği Türkçe formunun kullanılabilmesine ilişkin yazılı izin alınmıştır.
- Araştırma, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Araştırmalar Yerel Etik Kurulu tarafından uygun bulunmuştur.
- Araştırmanın ön uygulaması için Gazi Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'ndan ve uygulaması için Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nden yazılı izin alınmıştır.
- Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden yazılı aydınlatılmış onam alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencileri ile gerçekleştirildiğinden araştırmadan elde edilen sonuçlar yalnızca bu öğrenciler için genellenebilir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesinde öncelikle tanıtıcı özellikler formunda kapalı uçlu sorulara verilen yanıtlar SPSS 11.5 paket programına aktarılmaya hazır hale getirilmiştir. Sonraki aşamada öğrencilerin Tanıtıcı Özellikler Formunda bulunan açık uçlu sorulara (hemşirelik mesleğini seçme nedeni, gün içerisinde en yoğun hissedilen duygu durumu, üç olumlu ve üç olumsuz kişilik özelliği, bilgisayar kullanım amaçlarından ilk üçü) verdikleri yanıtların frekans dağılımları belirlenmiş ve veriler araştırmacı tarafından literatürden yararlanılarak gruplandırılmıştır^{13,24-26}.

Kendi Kendine Öğrenmeye Hazırlık Ölçeği'nin toplam puanı ve alt ölçek puanları, ölçekte bulunan 40 madde için öğrencilerin ifadelerine karşılık gelen puanların toplanması sonucunda elde edilmiştir. Ölçekte, "Beni hiç tanımlamıyor" ifadesi 1 puan, "Beni biraz tanımlıyor" ifadesi 2 puan, "Kararsızım" ifadesi 3 puan, "Beni iyi tanımlıyor" ifadesi 4 puan, "Beni çok iyi tanımlıyor" ifadesi 5 puan almıştır. Öğrencilerin önce alt ölçek puanları, daha sonra ise toplam ölçek puanları hesaplanmıştır.

Kendi kendine öğrenmeye hazırlık düzeyi için 150 puan kesim puanı olarak önerildiğinden, toplam ölçek puanı 150 ve üzerinde olan öğrenciler, "kendi kendine öğrenmeye hazırlık düzeyleri yeterli"; toplam ölçek puanı 150' nin altında olan

öğrenciler ise “kendi kendine öğrenmeye hazırlanmış düzeyleri yetersiz” olarak kabul edilmiştir.

Öğrencilerin alt ölçeklere ilişkin puanlarının analizinde her bir alt ölçeğin medyan değeri bulunmuş ve öğrenciler medyan değere göre, medyan değerinin altında kalanlar ve medyan değer ile daha yüksek puan alanlar olmak üzere iki grupta toplanmıştır.

Araştırmadan elde edilen veriler bilgisayar ortamına SPSS 11.5 programı ile aktarılmıştır. Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile kendi kendine öğrenmeye hazırlanmış düzeyleri ve alt ölçek puan grupları karşılaştırılmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde aritmetik ortalama, ortanca, yüzdelik hesaplarından yararlanılmış ve Ki-kare ve Fisher kesin Ki-kare önemlilik testleri kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin (256 öğrenci) % 24.6’sı 1. Sınıf, % 27.7’si 2. Sınıf, % 18’i 3. Sınıf, % 29.7’si 4. Sınıftır ve % 72.1’i 21-23 yaş grubunda olup, hemen hemen tamamı kadın (% 98.4) ve bekar (% 98.8).

Öğrenciler eğitim durumları ve mesleki özellikleri açısından incelendiğinde, % 30.1’i Anadolu Lisesi, % 28.9’ u Genel Lise mezunudur. Sağlık Meslek Lisesi mezunu öğrencilerin oranı ise % 17.6’ dır. Öğrencilerin yarısından fazlası (% 67.2) en son mezun oldukları okullarından pekiyi derecesi ile mezun olmuşlardır. Öğrencilerin % 61.0’ inin genel akademik ortalaması 2.00- 2.99 arasındadır. Ayrıca öğrenciler arasında lisansüstü eğitime başlamak isteyenlerin oranı oldukça yüksektir (% 74.1). Hemşirelik mesleğini seçmelerinde etkili olan nedenler arasında ilk sırada (% 31.6) mesleğin “iş garantisinin olması” bulunmaktadır. “tercih sistemi” (% 23.7), “sağlık ile ilgili bir alan olması” (% 14.6) ise öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçmelerinde öne çıkan diğer nedenlerdir. Öğrencilerin % 58.4’ ünün kolayca ulaşabilecekleri bir bilgisayar vardır. Öğrenciler arasında kitap okuma alışkanlığı olanların oranı oldukça yüksektir (% 89.0) ve kitap okuma alışkanlığı olan öğrenciler en çok (% 20.3) edebi eserleri okumaktan hoşlandıklarını belirtmişlerdir.

Kendi Kendine Öğrenmeye Hazırlanmış Ölçeği Puan Ortalamaları

Öğrencilerin kendi kendine öğrenmeye hazırlanmış puan ortalamaları 160.7 ± 21.4 ’tür. Kendi kendini yönetme alt ölçeği puan ortalaması 48.3 ± 8.6 , öğrenme isteği alt ölçeği puan ortalaması 50.1 ± 6.9 , kendi kendini kontrol etme alt ölçeği puan ortalaması 62 ± 8.2 ’dir (Bkz. Tablo 1).

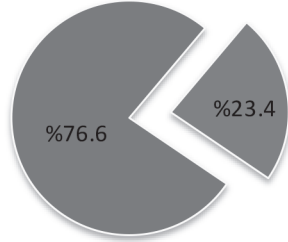
Öğrencilerin % 76.6’ sının ölçek toplam puanları kendi kendine öğrenmeye hazırlanmış düzeyi için kesim puanı olarak kabul edilen 150 puanın üzerinde olduğu bulunmuştur (Bkz. Grafik 1).

Ölçekten yeterli puanı en yüksek oranda (% 30.6) 4. sınıf öğrencileri almışlardır. Ancak yapılan istatistiksel değerlendirmede öğrencilerin sınıfları, yaş grupları ve bilgisayara kolay ulaşabilme durumlarına göre kendi kendine öğrenmeye hazır oluşluk düzeyleri arasında fark önemsiz ($p>0.05$) bulunmuştur (Bkz. Tablo 2).

Tablo 1. Kendi Kendine Öğrenmeye Hazıroluş Ölçeği'nin ve Alt Ölçeklerinin Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları (n=256)

Alt Ölçekler	X	S	Ortanca	Min.	Max.
Kendi Kendini Yönetme	48.3	8.6	49	16	65
Öğrenme İsteği	50.1	6.9	50	14	60
Kendi Kendini Kontrol Etme	62.0	8.2	62	17	75
Toplam	160.7	21.4	162	47	200

■ 149 ve Altında Puan ■ 150-200 Puan

Grafik 1. Öğrencilerin Ölçek Toplam Puanlarının Kesim puanına Göre Dağılımı

Öğrencilerin lise mezuniyet derecelerinin, genel akademik ortalamalarının, lisansüstü eğitim yapmayı düşünme durumlarının, kitap okuma alışkanlıklarının ve hemşirelik mesleğini seçme nedenlerinin kendi kendine öğrenmeye hazır oluş düzeylerini anlamlı olarak etkilediği bulunmuştur. Liseden “iyi” ve “pekiyi” derece ile mezun olan ($p < 0.05$), genel akademik ortalaması 3.00 ve üzerinde olan ($p = 0.033$), lisansüstü eğitim yapmayı düşünen ($p < 0.05$) ve kitap okuma alışkanlığı olan öğrencilerin ($p = 0.017$) kendine öğrenmeye hazıroluş düzeyleri diğer öğrencilerden daha yüksektir. Ayrıca hemşirelik mesleğini “Yakın çevrenin isteği” ile seçen öğrencilerin kendi kendine öğrenmeye hazıroluş düzeyleri, hemşirelik mesleğini diğer nedenlerle seçen öğrencilere göre daha düşüktür ($p < 0.05$) (Bkz. Tablo 2).

Tartışma

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun (% 76.6) KKÖH düzeylerinin yeterli olduğu ve öğrencilerin KKÖH ölçeği puan ortalamalarının 160.7 ± 21.4 olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu hemşirelik öğrencileri ile aynı ölçek kullanılarak yapılan bazı araştırmaların sonuçlarına göre biraz daha yüksektir. Örneğin Kocaman ve diğerleri¹⁸,

Tablo 2. Öğrencilerin Kendi Kendine Öğrenmeye Hazıroluş Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Dağılımı.

Tanıtıcı Özellikler	Toplam Ölçek Puanları				Değerlendirme
	47-149		150-200		
	Sayı	%	Sayı	%	
Sınıflar (n=256)					
1.Sınıf	15	25.0	48	24.5	X ² = 0. 757 sd= 3 p= 0.860
2.Sınıf	19	31.7	52	26.5	
3.Sınıf	10	16.7	36	18.4	
4.Sınıf	16	26.5	60	30.6	
Yaş Grupları (n=254)*					
18-20 yaş	11	18.3	35	18.0	X ² = 0.006 sd= 2 p= 0.997
21-23 yaş	43	71.7	140	72.2	
24- üstü yaş	6	10.0	19	9.8	
Lise Mezuniyet Derecesi (n=125)*					
Orta	1	3.0	2	2.2	X ² = 9.174 sd= 2 p=0.010
İyi	17	51.5	21	23.1	
Pekiyi	15	45.5	68	74.7	
Genel Akademik Ortalama (n=246)**					
1.00-1.99	10	35.7	18	64.3	X ² = 6.814 sd= 2 p= 0.033
2.00-2.99	39	26.0	111	74.0	
3.00- ve üzeri	9	13.2	59	86.8	
Lisansüstü Eğitim Yapmayı (n=255)**					
İsteyen	32	16.9	157	83.1	X ² = 17.669 sd= 1 P<0.00
İstemeyen	28	42.4	38	57.6	
Kitap Okuma Alışkanlığı (n=255)*					
Var	47	79.7	180	91.8	X ² = 5.689 sd= 1 p=0.017
Yok	12	20.3	16	8.2	
Hemşirelik Mesleğini Seçmekte Etkili Nedenler (n=253)*					
İş Garantisi	22	37.2	58	29.9	X ² = 14.808 sd= 5 p= 0.011
Tercih Sistemi	8	13.6	52	26.8	
Sağlık ile İlgili Bir Alan Olması	5	8.5	32	16.5	
Topluma Faydalı Olma	9	15.3	23	11.9	
Mesleği Sevme	8	13.6	24	12.3	
Yakın Çevrenin İsteği	7	11.8	5	2.6	
Bilgisayara Kolay Ulaşabilme (n=255)*					
Evet	32	53.3	117	60.0	X ² = 0.840 sd= 1 p= 0.360
Hayır	28	46.7	78	40.0	

* Yanıt veren öğrencileri kapsamaktadır.

KKÖH ölçeğinin Türkiye’de kullanılmak üzere geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını 1. Sınıf öğrencileri ile gerçekleştirdikleri araştırmalarında öğrencilerin KKÖH ölçeği puan ortalamalarını 157.9 olarak bulmuşlardır. Fisher ve arkadaşları²¹ ise KKÖH ölçeğinin hemşirelik öğrencileri için geçerlik güvenilirlik düzeyini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada, öğrencilerin KKÖH ölçeği puan ortalamalarını 150.55 olarak saptamışlardır. Smedley’in¹¹ 1. sınıf hemşirelik öğrencilerinin KKÖH düzeylerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada, öğrencilerin puan ortalamalarının 151.09 olduğunu belirtmiş; El-Gilany ve arkadaşlarının²⁷ 2013 yılında hemşirelik öğrencilerinin KKÖH düzeylerini belirlemek amacıyla Suudi Arabistan’da yaptıkları çalışmada ise öğrencilerin % 77’sinin KKÖH düzeylerinin yeterli olduğu belirlenmiştir. Yuan ve arkadaşlarının²⁸ 2012 yılında hemşirelik öğrencilerinin KKÖH düzeylerini belirlemek amacıyla Çin’de yaptıkları çalışmada öğrencilerin ölçek toplam puan ortalamalarının 157.72 ± 15.08 olduğu, öğrencilerin % 62.3’ünün KKÖH düzeylerinin yeterli olduğu bildirilmiştir. Bu araştırmada öğrencilerin çoğunluğunun KKÖH düzeylerinin yeterli olmasında Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi’ni tercih eden öğrencilerin Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı puanlarının daha yüksek olması, öğrencilerin bireysel ve mesleki gelişimlerini destekleyen sosyal, kültürel ve bilimsel aktivitelere olanak sağlanması, öğrencilerin hemşirelik eğitimleri süresince öğretim elemanları ile etkileşimlerinin fazla olması ve öğrencilerin kendi kendine öğrenmelerini destekleyici ve geliştirici öğretim yöntemlerinin (örn. Seminer sunumu, vaka tartışmaları) eğitimde sıklıkla kullanılması gibi pek çok faktörün etkilediği söylenebilir.

Öğrencilerin KKÖH ölçeği puan ortalamaları (160.7 ± 21.4), diğer klasik eğitim programı uygulanan öğrencilerin puan ortalamaları ile yakınlık gösterdiği, ancak probleme dayalı öğretim yöntemi uygulanan öğrencilerin puan ortalamalarından daha düşük olduğu görülmektedir.^{7,19} Örneğin Duman ve Şengün’ün²⁹ 2011 yılında probleme dayalı öğrenme yaklaşımı ile eğitim gören 166 hemşirelik öğrencisi ile gerçekleştirdikleri çalışmada öğrencilerin KKÖH ölçeği puan ortalamaları 170.75 ± 15.13 olarak bulunmuş, benzer şekilde Avdal³⁰ probleme dayalı öğrenme yaklaşımı ile eğitim gören 220 hemşirelik öğrencisi ile gerçekleştirdiği çalışmada hemşirelik öğrencilerinin KKÖH ölçeği puan ortalamalarını 171.3 ± 16.7 olarak bulmuştur.

Araştırmamızda öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıflara göre KKÖH ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır; ancak yüksek öğrenim yaşantılarını tamamlamak üzere olan 4. Sınıf öğrencilerinin puan ortalaması öngörülebileceği gibi diğer sınıflardan oldukça yüksektir. Yuan ve arkadaşlarının²⁸ Çin’deki hemşirelik öğrencileri ile gerçekleştirdikleri çalışmada son sınıf öğrencilerinin puan ortalamasının birinci sınıf öğrencilerinininkinden daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Abu-Moghli ve arkadaşları³¹, 2005 yılında Ürdün’de dört üniversitede ki hemşirelik lisans programlarında öğrenim gören öğrenciler ile yaptıkları çalışmalarında öğrencilerin sınıflarının kendi kendine öğrenme durumlarını etkilemediği sonucuna ulaşmışlardır. Öğrencilerin bir üst sınıfa geçmelerinin kişisel gelişimlerini de olumlu yönde etkileyebileceği düşünülerek, KKÖH düzeyi puan ortalamalarının da anlamlı bir şekilde yükselmesi beklenilebilir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflar ile KKÖH düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleyen ve yapılış tarihi eski

olmakla birlikte sonuçları ilginç olan bir çalışma O'Shea' nın⁵ belirttiğine göre, O'Kell tarafından yapılmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin öğrenme tercihlerini incelemek amacıyla 1988 yılında yapılan çalışmanın sonuçları oldukça şaşırtıcıdır ve çalışmada öğrencilerin her bir öğrenim yılı sonunda kendi kendine öğrenmeye uyumlarının azaldığı saptanmıştır.

Araştırmamızda öğrencilerin yaş gruplarına göre KKÖH ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Buna karşın literatürdeki çalışmaların^{10,11,26,32,33} pek çoğunda yaş ve KKÖH düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirtilmektedir. Örneğin, Reio³², 4. Sınıf lisans öğrencileri ile yaptığı araştırmada yaş ile KKÖH düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu, yaşı büyük olan öğrencilerin kendi kendine öğrenmeye hazırlaş düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Reio ve Davis¹⁰, yaş ve cinsiyetin KKÖH düzeyine etkisini belirlemek üzere bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Lise öğrencileri, üniversite öğrencileri ve yetişkin eğitim merkezine devam eden öğrencilerin katılımı ile gerçekleştirilen çalışmada 30 ve 40'lı yaşlardaki bireylerin KKÖH ölçeğinden en yüksek puanları aldığı, adolesan ve genç yetişkinlerinse en düşük puanları aldıkları saptanmıştır. Araştırmacılar yaş ile KKÖH düzeyi arasında düşük ancak istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Smedley¹¹ ise araştırmada genç öğrencilerin KKÖH düzeylerinin daha yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Kitap okuma alışkanlığı olan öğrencilerin puan ortalamaları, kitap okuma alışkanlığı olmayan öğrencilerin ortalamalarından anlamlı derecede yüksektir. Kitap okumak insanı zihinsel, duygusal ve sosyal açılarından olgunlaştırır, bilgi dağarcığını genişleterek kendine güvenini artırır, ayrıca kitap okumak kendi kendine öğrenme aktivitesi olduğundan, kitap okuma alışkanlığı olan öğrencilerin KKÖH düzeylerinin yüksek olması beklendik bir sonuçtur.

Hemşirelik mesleğini "yakın çevrenin isteği" nedeni ile seçen öğrencilerin puan ortalamaları, hemşirelik mesleğini diğer nedenlerle seçen öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha düşük bulunmuştur. Meslek seçimi, yaşam biçimi seçmektir ve bireylerin kendilerine uygun meslek seçmeleri gerekir. Hemşirelik mesleğini "yakın çevrenin isteği" nedeni ile seçen öğrencilerin, kendi yetenek ve yönelimlerini göz ardı ederek, çevrelerinin etkisi altında karar verdikleri düşünülecek olursa, seçtikleri meslek, yetenek ve ilgilerine uymayan tüm bireylerde olduğu gibi, çalışmaya karşı isteksiz, verimi düşük, yeniliklere direnen bireyler olmaları kaçınılmazdır³⁴. Öğrenmeyi etkileyen en önemli faktörlerden birinin öğrenmeye güdülenme olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu öğrencilerin KKÖH düzeylerinin, diğer öğrencilerden daha düşük olması beklendik bir sonuçtur.

Öğrencilerin %74.1'i lisansüstü eğitim yapmak istediğini belirtmiştir. Bu öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%83.1) KKÖH düzeyinin yeterli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin lisansüstü eğitim yapmak istemeleri geleceğe yönelik hedefleri olduğu anlamına gelir. Hedefler, bireylerin öğrenim yaşantılarında güdülenmelerine dolayısıyla konu üzerinde odaklanmalarına, güçlüklerle karşılaştığında istenilen davranışı sürdürmelerine, sonuca gitmede ısrarlı ve kararlı olmalarına olanak sağlar³⁵. Güdülenme, öğrenmeyi etkileyen en önemli faktörlerdendir bu nedenle lisansüstü eğitim yapmak isteyen öğrencilerin, KKÖH düzeylerinin diğer gruptan anlamlı derecede ($p<0.00$) yüksek olması kaçınılmazdır.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, bu araştırmada öğrencilerin KKÖH Ölçeği puan ortalamalarının, diğer araştırmalar ile karşılaştırıldığında daha yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırmamızda öğrencilerin yaş gruplarına ve öğrenim gördüğü sınıflara göre KKÖH Ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmamasına karşın, öğrencilerin eğitim yaşamındaki başarılarının (mezuniyet derecesi ve akademik ortalama), mesleği seçme nedenlerinin ve kendilerini geliştirme davranışlarının (lisansüstü eğitim yapmak isteme ve kitap okuma) KKÖH düzeylerinde anlamlı farklılıklara yol açtığı görülmektedir.

Hemşirelik lisans eğitim programında, öğrencilerin kendilerini geliştirme davranışlarını destekleyici (grup çalışması, seminer sunumu gibi) öğretim yöntemlerinin kullanımına ağırlık verilmeli, öğrencilerin KKÖ becerilerini kullanabilecekleri öğrenim yaşantıları düzenlenmelidir. Meslek seçme aşamasında olan lise son sınıf öğrencilerinin istekleri, yetenekleri ve yönelimleri doğrultusunda kendilerine uygun alanda eğitim görmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca öğrencilerin kendi kendine öğrenme becerisinin gelişmesini etkileyen faktörlerin farklı araştırma desenleri ile (örn. niteliksel çalışmalar) incelenmesi önerilmektedir.

Kaynaklar

1. Çolakoğlu J. Yaşamboyu Öğrenmede Motivasyonu Önemi. Milli Eğitim Dergisi 2002 Erişim: 11 Temmuz 2014 URL: <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/colakoglu.html>
2. Devlet Planlama Teşkilatı. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Planı. Hayat Boyu Eğitim veya Örgün Olmayan Eğitim Özel İhtisas Raporu (Rapor No: DPT: 2568). 2001 Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
3. Soran H, Akkoyunlu B, Kavak Y. Yaşam Boyu Öğrenme Becerileri ve Eğitimcilerin Eğitimi Programı: Hacettepe Üniversitesi Örneği. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2006; (30):201-210.
4. Karadağ G, Uçan Ö. Hemşirelik Eğitimi ve Kalite. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi 2006 3(1):42-51.
5. O'Shea E. Self-directed Learning in Nursing Education: a Review of the Literature. Journal of Advanced Nursing 2003 43(1):62-70.
6. Karagözoğlu Ş. Bilimsel Bir Disiplin Olarak Hemşirelik. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2005 1(9):6-14.
7. İstek E, Elçigil A. Hemşirelik Yüksekokulu Birinci Sınıf Öğrencilerinin Haftalara Göre Kendi Kendine Öğrenmeye Hazırlık Durumlarının Belirlenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi 2008 1(1):33-4. Erişim: 10 Ağustos 2009.
8. Kaya H, Akçin E. Öğrenme Biçimleri, Stilleri ve Hemşirelik Eğitimi. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2002 6(2):31-35.
9. Lunky-Child OI, Crooks D, Ellis PJ, Ofosu C, O'Mara L, Rideout E. Self-directed Learning: Faculty and Student Perceptions. Journal of Nursing Education 2001 40(1):62-70.
10. Reio GT, Davis W. Age and Gender Differences in Self-directed Learning Readiness: A Developmental Perspective. International Journal of Self-directed Learning 2005 2(1):40-50.
11. Smedley A. The Self-directed Learning Readiness of First Year Bachelor of Nursing Students. Journal of Research in Nursing 2007; (12):373-385.
12. Guglielmino M L. Why Self-Directed Learning?. International Journal Of Self-Directed Learning 2008 5(1):1-14.

13. Patterson C, Crooks D, Lunky-Child O. A New Perspective on Competences for Self-directed Learning. *Journal of Nursing Education* 2002 4(1):25-31.
14. Tracy LL, Tracy J. Self-directed Learning: Implications and Limitations for Undergraduate Nursing Education. *Nurse Education Today* 2005;(25):363-368.
15. Williams B. The Theoretical Links Between Problem-based Learning and Self-directed Learning for Continuing Professional Nursing Education. *Teaching in Higher Education* 2001 6(1):85-99.
16. Rhee KS. Self-directed Learning to be Aware or not to be Aware?. *Journal of Management Education* 2003; (27):568-589.
17. Walker TW, Loftan SP. Effect of a Problem Based Learning Curriculum on Student's Perceptions of Self Directed learning. *Issues in Educational Research* 2003; (13):15-17.
18. Kocaman G, Dicle A, Üstün B, Çimen S. Kendi Kendine Öğrenmeye Hazıroluşluk Ölçeği: Geçerlik Güvenirlik Çalışması. DEÜ 3. Aktif Eğitim Kurultay Kitabı 245-256; 2006 3-4 Haziran; İzmir, Türkiye
19. Kocaman G, Uğur A. Probleme Dayalı Öğrenim ve Klasik Eğitim Programı Uygulanan Hemşirelik Lisans Öğrencilerinde Kendi Kendine Öğrenmeye Hazıroluş Düzeyleri. II. Aktif Eğitim Kurultay Kitabı 11-21; 2005 4-5 Haziran,
20. Kell C. Undergraduates' Learning Profile Development: What is Happening to The Men?. *Medical Teacher* 2006 28(1):e16-e24.
21. Fisher M, King J, Tague G. Development of Self-directed Learning Readiness Scale for Nursing Education. *Nurse Education Today* 2001; (21):516-525.
22. Hewitt-Taylor J. Self-directed Learning: Views of Teachers and Students. *Journal of Advanced Nursing* 2001 36(4):496-504.
23. Kobs BJ, Pilling-Cormick J. The Changing Role of Trainers: Emerging Trends in Organizations Using a Self-directed Approach to Training. *International Journal of Self-directed Learning* 2004 1(2):82-94.
24. Bhat PP, Rajashekar R, Kamath U. Perspectives on Self-Directed Learning- the Importance of Attitudes and Skills 2007 Erişim Tarihi: 15.07.2009 www.bioscience.heacedemy.ac.uk/journal/vol10/beej-10-c3.pdf
25. Long HB. Skills for Self-Directed Learning. *International Journal of Self Directed Learning* 2005 Erişim: 05.06.2009 <http://faculty-staff.ou.edu/L/Huey.B.Long-1/Articles/sd/selfdirected.html>
26. Oliveira AL, Simoes A. Impact of Sociodemographic and Psychological Variables on the Self-directedness of Higher Education Students. *International Journal of Self-directed Learning*, 2006 3(1):1-13.
27. El-Gilany AH, Abusaad, FES. Self-directed Learning Readiness and Learning Styles Among Saudi Undergraduate Nursing Students. *Nurse Education Today* 2013; (33):1040-1044.
28. Yuan HB, Williams BA, Fang JB, ve Pang D. Chinese Baccalaureate Nursing Students' Readiness for Self-directed Learning. *Nurse Education Today* 2012; (32):427-431.
29. Duman ZÇ, Şengün F. Hemşirelik Öğrencilerinde Kontrol Odağı ile Kendi Kendine Öğrenmeye Hazıroluş Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2011 14(3):26-31.
30. Adval EÜ. The Effect of Self-directed Learning Abilities of Student Nurses on Success in Turkey. *Nurse Education Today* 2013; (33):838-841.
31. Abu-Moghli FA, Khalaf IA, Halab JO, Wardam LA. Jordanian Baccalaureate Nursing Students Perception of Their Learning Styles. *International Nursing Review* 2005; (52):39-42.
32. Reio GT. Prior Knowledge, Self-Directed Learning Readiness, And Curiosity: Antecedents To Classroom Learning Performance. *International Journal Of Self-Directed Learning* 2004) 1(1):18-25.
33. Walker JT, Martin TM, Haynie L, Norwood A, White J, Grant L. Preferences for Teaching Methods in Baccalaureate Nursing Program: How Second-degree and Traditional Students Differ. *Nursing Education* 2007 28(5):246-250.

34. Sarıkaya T, Khorshid L. Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi: Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi 2009 7(2):393–423.
35. Keskin A. Motivasyon ve dikkatin öğrenme üzerine etkisi. Erişim: 11 Temmuz 2014, <http://egitim.aku.edu.tr/motivasyondikkat1.pdf>